

OCHRONA ŚRODOWISKA W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM W 2015 R.

Opracowania
sygnalne

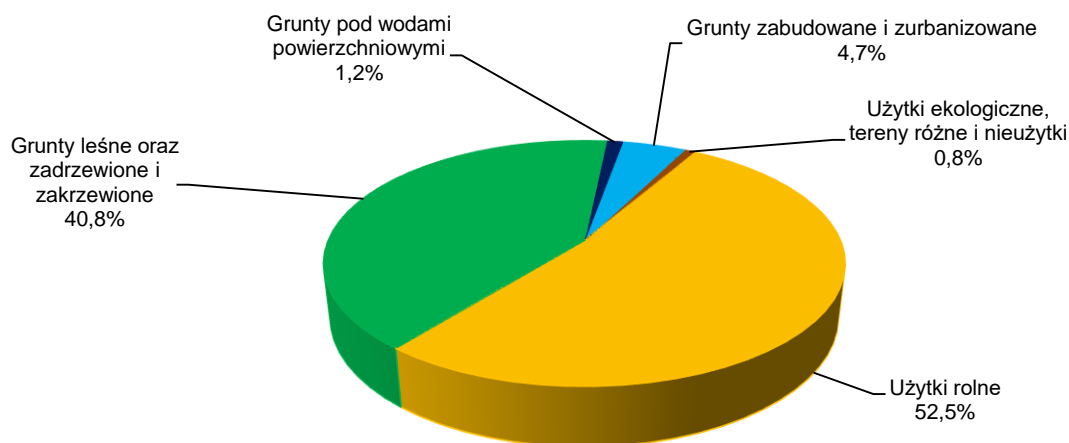
Wrzesień 2016

WYKORZYSTANIE I OCHRONA ZASOBÓW POWIERZCHNI ZIEMI I GLEBY

Powierzchnia geodezyjna województwa podkarpackiego w 2015 r. (według stanu w dniu 1 I) wynosiła 1784,6 tys. ha i stanowiła 5,7% powierzchni kraju. Użytki rolne zajmowały 937,2 tys. ha, tj. 52,5% ogólnej powierzchni województwa, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione – 728,7 tys. ha (40,8%), grunty zabudowane i zurbanizowane – 83,2 tys. ha (4,7%), grunty pod wodami powierzchniowymi – 20,5 tys. ha (1,2%). Pozostałe 15,0 tys. ha (0,8% ogólnej powierzchni województwa) zajmowały użytki ekologiczne, nieużytki i tereny różne.

Struktura powierzchni województwa w 2015 r.

Stan geodezyjny w dniu 1 I

Stan geodezyjny i kierunki wykorzystania powierzchni województwa w 2015 r.

Stan w dniu 1 I

Wyszczególnienie	Ogółem	Tereny	
		miejskie	wiejskie
w hektarach			
Powierzchnia ogólna	1784576	119706	1664870
w tym:			
Użytki rolne	937196	65194	872002
w tym:			
grunty orne, sady, łąki i pastwiska trwałe	887491	61349	826142
grunty rolne zabudowane	39690	3125	36565
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	728701	26032	702669
Grunty pod wodami powierzchniowymi	20524	2701	17823
Grunty zabudowane i zurbanizowane	83200	24213	58987
w tym:			
tereny mieszkaniowe	14188	7637	6551
tereny przemysłowe	5017	3266	1751
tereny rekreacji i wypoczynku	3133	1418	1715
tereny komunikacyjne	51441	7447	43994
użytki kopalne	1028	37	991
Użytki ekologiczne	1638	7	1631
Nieużytki	10864	558	10306

Tereny miejskie zajmowały łącznie obszar 119,7 tys. ha, tj. 6,7% ogólnej powierzchni województwa, a tereny wiejskie 1664,9 tys. ha, co stanowiło 93,3% powierzchni województwa.

W końcu 2015 r. łączna powierzchnia gruntów, które utraciły całkowicie wartość użytkową (grunty zdewastowane) oraz gruntów, których wartość użytkowa rolnicza lub leśna zmalała (grunty zdegradowane) w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych albo wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej wyniosła 1,4 tys. ha. W ciągu roku zrehabilitowano 297 ha, a zagospodarowano 258 ha gruntów (głównie na cele rolnicze – 96,9%).

Natomiast w trybie przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych z produkcji rolniczej i leśnej wyłączono 168 ha gruntów, z czego 150 ha stanowiły grunty rolne a 18 ha grunty leśne. Spośród wyłączonych gruntów rolnych i leśnych największy odsetek (54,2%) przeznaczono pod budowę osiedli mieszkaniowych, 17,9% – pod użytki kopalne, na inne cele – 13,7%, 13,1% – na tereny przemysłowe, a na tereny komunikacyjne – 1,2%.

WYKORZYSTANIE, ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA WÓD

Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2015 r. wyniósł 292,7 hm³. Pobór z ujęć powierzchniowych osiągnął poziom 245,1 hm³ (83,7%), z ujęć podziemnych – 47,6 hm³ (16,3%). Na cele produkcyjne pobrano 172,1 hm³ wody, eksploatacji sieci wodociągowej – 84,8 hm³, a do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych – 35,8 hm³.

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności wyniosło 266,6 hm³, z czego najwięcej, bo 63,1% wykorzystano w przemyśle, w eksploatacji sieci wodociągowej – 23,4%, a do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych – 13,4%.

Średnie zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca województwa podkarpackiego wyniosło 23,2 m³.

Z terenu województwa podkarpackiego do wód lub do ziemi w 2015 r. odprowadzono 217,3 hm³ ścieków, wśród których przeważały (73,2%) ścieki odprowadzone bezpośrednio do wód lub do ziemi z zakładów, natomiast siecią kanalizacyjną odprowadzono 26,8%. Oczyszczania wymagało 69,2 hm³ ścieków, z których procesowi oczyszczania poddano 98,4%, a 1,6% odprowadzono bez oczyszczania siecią kanalizacyjną, bądź bezpośrednio z zakładów do wód lub do ziemi.

Oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów oczyściły ponad połowę (63,2%) wszystkich ścieków oczyszczanych, biologiczne – 26,5%, a mechaniczne i chemiczne, które obsługiwały wyłącznie zakłady przemysłowe oczyściły odpowiednio 8,3% i 2,0% wszystkich oczyszczanych ścieków.

Oczyszczalnie ścieków w 2015 r.

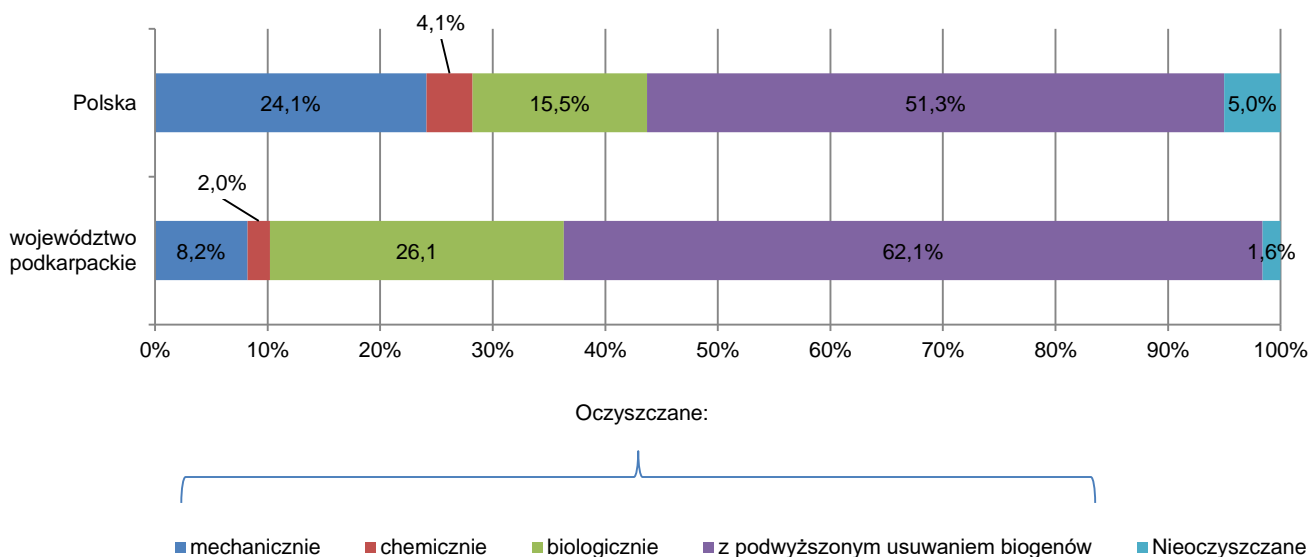
Wyszczególnienie	Ogółem	Mechaniczne	Chemiczne	Biologiczne	Z podwyższonym usuwaniem biogenów
Oczyszczalnie ścieków przemysłowych:					
Liczba ^a	51	16	7	26	2
Przepustowość w dm ³ /dobę	391,8	188,7	178,3	23,9	1,0
Oczyszczalnie ścieków komunalnych^b:					
Liczba ^a	228	-	x	188	40
Przepustowość w dm ³ /dobę	430,3	-	x	83,9	346,4
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^c	72,4	-	x	24,0	48,4

a Stan w dniu 31 XII. b Miejskie i wiejskie, pracujące na sieci kanalizacyjnej. c Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków dane szacunkowe, ludność ogółem – na podstawie bilansów.

W 2015 r. działało 51 oczyszczalni przemysłowych, spośród których 51,0% stanowiły oczyszczalnie biologiczne, 31,4% – mechaniczne, 13,7% – chemiczne, a oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów – 3,9%.

Ponad 1,5 mln ludności, tj. 72,4% ogółu ludności województwa korzystało z 228 działających oczyszczalni komunalnych pracujących na sieci kanalizacyjnej. Prawie 844 tys. mieszkańców miast (96,1% ludności miast ogółem) korzystało z 41 oczyszczalni, z czego aż 91,3% – z nowoczesnych oczyszczalni ścieków o podwyższonej redukcji związków azotu i fosforu, a 8,7% – z biologicznych. Natomiast 697,2 tys. mieszkańców wsi (55,8% ludności wsi ogółem) było obsługiwane przez 191 działających oczyszczalni, głównie biologicznych (171), a także o podwyższonym usuwaniu biogenów (20).

Struktura ścieków przemysłowych i komunalnych^a wymagających oczyszczenia w 2015 r.

a Odprowadzone do wód lub do ziemi.

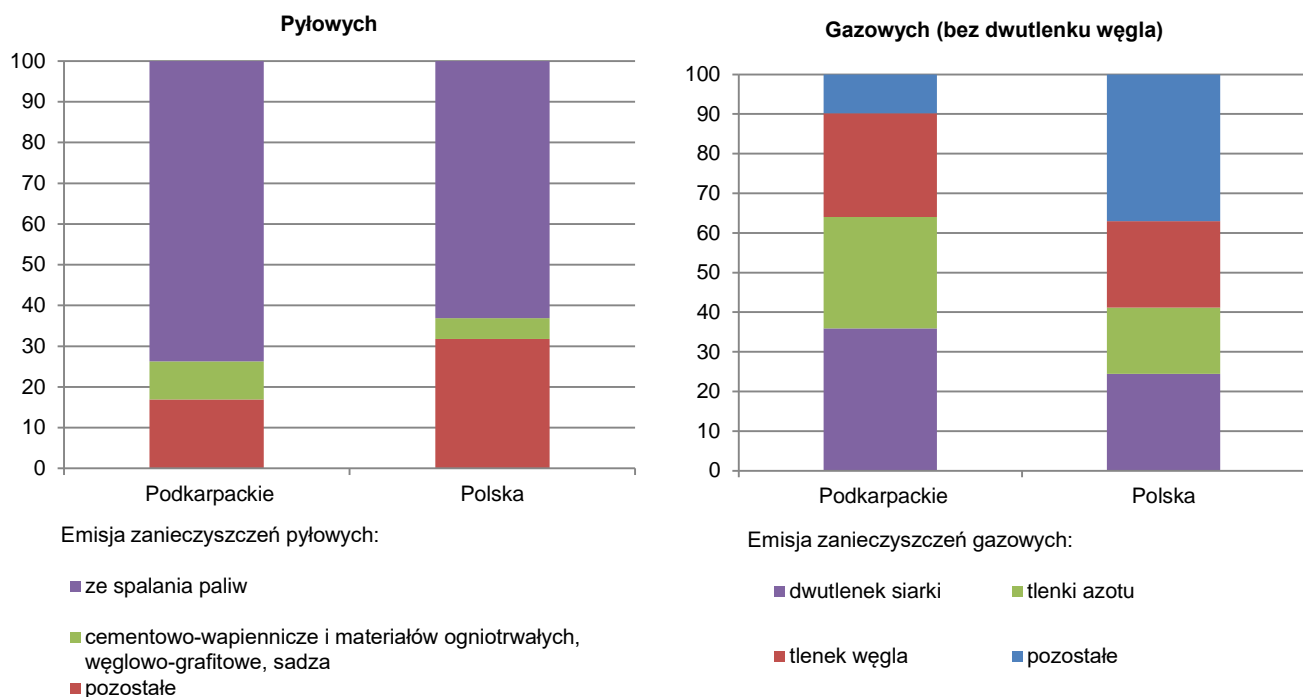
ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA POWIETRZA

W 2015 r. województwo podkarpackie zajmowało 13. miejsce w kraju pod względem emisji zanieczyszczeń gazowych, a także 13. miejsce ze względu na ilość wprowadzanych do powietrza pyłów. Tylko 1,4% emitowanych do powietrza zanieczyszczeń w Polsce pochodziło z terenu województwa podkarpackiego. Ze źródeł zanieczyszczeń objętych opłatami za gospodarcze korzystanie ze środowiska wprowadzono do powietrza ogółem 3054,7 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych i gazowych (łącznie z dwutlenkiem węgla). Wyemitowano 1,4 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych, z których ponad 73% stanowił pył ze spalania paliw. Zanieczyszczeń gazowych wprowadzono do powietrza 3053,4 tys. ton. O wielkości emisji tych zanieczyszczeń zdecydował dwutlenek węgla, którego procentowy udział w emisji wyniósł 99,4%. Udział w emisji pozostałych rodzajów zanieczyszczeń: dwutlenku siarki, tlenków azotu (w przeliczeniu na NO₂) i tlenku węgla był niewielki (stanowił po 0,2%).

W 2015 r. na 87 badanych zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza, emitujących pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy do powietrza, 66 posiadało **urządzenia do redukcji** zanieczyszczeń pyłowych i 21 gazowych. Zatrzymały i zneutralizowały one 195,0 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych, tj. 99,3% zanieczyszczeń wytworzonych i 4,7 tys. ton gazowych (bez dwutlenku węgla), tj. 19,8%. W badanych zakładach zainstalowanych było 851 urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powietrza o różnym stopniu sprawności. Procentowe udziały poszczególnych rodzajów urządzeń do redukcji zanieczyszczeń wynosiły: cyklony – 22,3%, multicyklony – 8,9%, filtry tkaninowe – 47,0%, elektrofiltry – 1,8%, urządzenia mokre – 6,2%, inne (np. odpylacze, adsorbery, absorbery, instalacje odsiarczania, dopalacze termiczne i katalityczne) – 13,7%.

Zanieczyszczenia pyłowe i gazowe wprowadzane były do powietrza przez 3051 emitory, z czego 99,1% stanowiły emitory o wysokości do 50 m. Kominy o wysokości 51-99 m stanowiły 0,7%, a emitory wysokie, z których zanieczyszczenia przemieszczają się na duże odległości zaledwie 0,2%.

Struktura zanieczyszczeń powietrza w 2015 r.

OCHRONA PRZYRODY I RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ

Cechą charakterystyczną województwa podkarpackiego są rozległe kompleksy leśne i znaczna powierzchnia obszarów przyrodniczych prawnie chronionych. W 2015 r. lasy zajmowały powierzchnię 679,6 tys. ha. **Wskaźnik lesistości** był wyraźnie wyższy od krajowego i wyniósł w województwie podkarpackim 38,1%, podczas gdy w kraju 29,5%. Ponad 78% tej powierzchni stanowiły lasy własności Skarbu Państwa, natomiast lasy prywatne zajmowały 17,6%. Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych zajmowały 801,2 tys. ha, co stanowiło 44,9% powierzchni województwa. Wskaźnik ten był wyższy od krajowego, który kształtował się na poziomie 32,5%. Na 1 mieszkańca przypadało 3766 m² powierzchni (w kraju – 2647 m²), co uplasowało województwo na 5. miejscu w kraju.

Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2015 r.

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	W hektarach	W % powierzchni ogólnej województwa	Na 1 mieszkańca w m ²
Ogółem	801228,2	44,9	3766
w tym:			
Parki narodowe ^a	46741,2	2,6	220
Rezerваты przyrody ^a	11120,1	0,6	52
Parki krajobrazowe ^{ab}	275517,9	15,4	1295
Obszary chronionego krajobrazu ^b	465262,0	26,1	2187

a Bez otuliny. b Bez powierzchni rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

Obszary prawnie chronione to m.in.: Bieszczadzki Park Narodowy (o powierzchni 29,2 tys. ha), Magurski Park Narodowy (o powierzchni w granicach województwa 17,5 tys. ha), 7 parków krajobrazowych, 13 obszarów chronionego krajobrazu. W 1992 r. utworzono Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Karpaty Wschodnie”, do którego w polskiej części (108724 ha) wchodzi Bieszczadzki Park Narodowy, Park Krajobrazowy Doliny Sanu i Ciśniańsko-Wetliński Park Krajobrazowy.

Na terenie województwa występuje także 96 **rezerwatów przyrody**. W 2015 r. zajmowały one łącznie 11,1 tys. ha (w tym lasy – 96,5%), co stanowiło 0,6% powierzchni województwa. Średnia powierzchnia rezerwatu przyrody wynosiła 115,8 ha (w kraju – 112,0 ha). Rezerваты województwa podkarpackiego charakteryzuje duża różnorodność biologiczna. W 2015 r. występowało 41 rezerwatów leśnych, 24 florystyczne, 11 krajobrazowych, 8 przyrody nieożywionej 7 torfowiskowych, 4 faunistyczne i 1 wodny. Pozostałe osobliwości przyrodnicze chronione były w innych formach (użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe). Na terenie województwa zarejestrowano 1560 **pomników przyrody**, w których dominowały obiekty chroniące przyrodę żywą (pojedyncze drzewa stanowiły 84,4%).

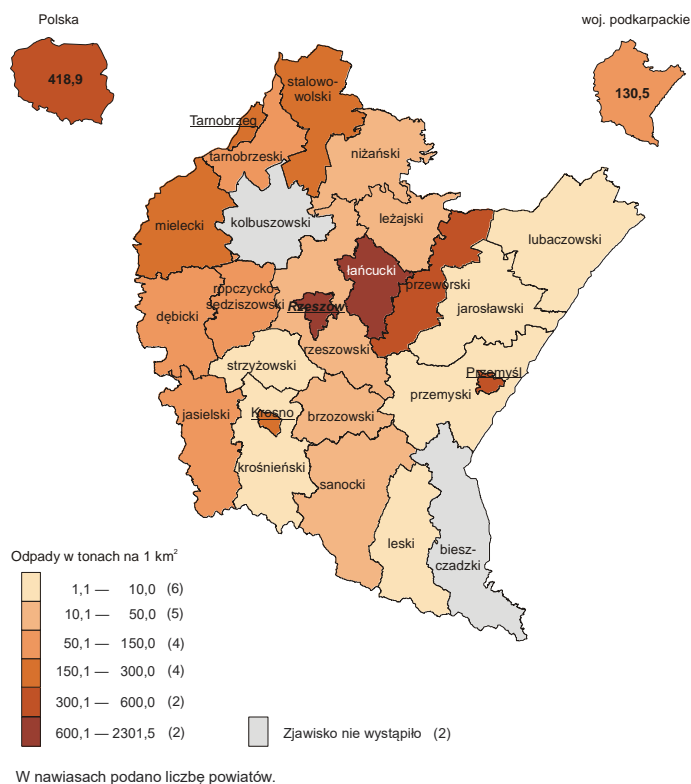
ODPADY

W 2015 r. w 114 zakładach wytwarzających w ciągu roku sumarycznie powyżej 1 tys. ton odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych) lub posiadających 1 mln ton odpadów nagromadzonych, powstało 2329,5 tys. ton odpadów (11. miejsce w kraju), z których ponad 90% przekazano innym odbiorcom, 7,3% – wytwórca we własnym zakresie poddał odzyskowi, 1,7% – unieszkodliwiono (we własnym zakresie przez wytwórcę) i 0,7% magazynowano czasowo. Na 1 km² przypadało 130,5 ton odpadów wytworzonych (w kraju – 418,9 ton/km²). Na składowiskach własnych zakładów, odpadów dotychczas składowanych (nagromadzonych) na koniec 2015 r. było 68,0 tys. ton, co w porównaniu z nagromadzeniem w skali kraju sklasyfikowało województwo podkarpackie na 16. miejscu. Spośród odpadów poddanych procesom unieszkodliwiania (we własnym zakresie przez wytwórcę), 67,4% stanowiły odpady składowane na składowiskach (wysypiskach, hałdach i stawach osadowych) własnych i innych, 31,6% – przekształcono termicznie, a 1,0% – unieszkodliwiono w inny sposób. Ponadto poddano odzyskowi 17,4 tys. ton odpadów z dotychczas składowanych na terenie zakładów z lat ubiegłych.

Najwięcej odpadów (65,6% wszystkich odpadów wytworzonych) powstało z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej (włączając glebę i ziemię z terenów zanieczyszczonych), 12,8% z procesów termicznych, 7,0% z przetwórstwa drewna oraz z produkcji płyt i mebli, masy celulozowej, papieru i tektury, 4,9% z kształtowania oraz fizycznej i mechanicznej obróbki powierzchni metali i tworzyw sztucznych, 3,9% z rolnictwa, ogrodnictwa, upraw hydroponicznych, rybołówstwa, leśnictwa, łowiectwa oraz przetwórstwa żywności, 2,7% z instalacji i urządzeń służących zagospodarowaniu odpadów, z oczyszczalni ścieków oraz z uzdatniania wody pitnej i wody do celów przemysłowych.

W 2015 r. wytworzono ogółem 27,4 tys. ton suchej masy osadów z oczyszczalni komunalnych i przemysłowych, co plasuje województwo na 11. miejscu w kraju. Osady z oczyszczalni komunalnych stanowiły 24,9 tys. ton suchej masy, tj. 90,8%, z których wykorzystano dla potrzeb rekultywacji terenów (w tym gruntów na cele rolne) – 13,6%, magazynowo czasowo – 6,9%, a 72,8% zastosowano w rolnictwie i do uprawy roślin przeznaczonych do produkcji kompostu. Natomiast z oczyszczalni przemysłowych 19,4% osadów wytworzonych poddano składowaniu na składowiskach, poletkach, lagunach i stawach osadowych własnych oraz przeznaczono na magazynowanie czasowe.

Odpady wytworzone^a na 1 km² w 2015 r.

a W ciągu roku. Z wyłączeniem odpadów komunalnych.

Odpady^a wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone) według ważniejszych grup odpadów w 2015 r.

Wyszczególnienie (grupa odpadu)	Odpady wytworzone w ciągu roku						Odpady dotychczas składowane (nagroma- dzone) ^b w tys. ton
	ogółem w tys. ton	poddane odzyskowi ^c	unieszkodliwione ^c		przekazane innym odbiorcom	magazy- nowane czasowo	
			razem	w tym składowane ^d			
w % ogółem							
Ogółem	2329,5	7,3	1,7	1,1	90,3	0,7	68,0
w tym:							
odpady z rolnictwa, ogrodnictwa, upraw hydroponicznych, rybo- łówstwa, leśnictwa, łowiectwa oraz przetwórstwa żywności	90,2	2,1	26,7	26,7	71,2	-	38,2
odpady z przetwórstwa drewna oraz z produkcji płyt i mebli, masy celu- lozowej, papieru i tektury	164,2	54,9	2,3	-	41,2	1,6	-
odpady z procesów termicznych	297,6	5,3	0,6	0,6	91,0	3,1	0,8
odpady z kształtowania oraz fizycznej i mechanicznej obróbki powierzchni metali i tworzyw sztucznych	114,3	26,9	-	-	73,1	-	-
odpady z budowy, remontów i de- montażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej (włą- czając glebę i ziemię z terenów zanieczyszczonych)	1527,1	1,3	-	-	98,7	0,0	-
odpady z instalacji i urządzeń słu- żących zagospodarowaniu odpa- dów, z oczyszczalni ścieków oraz z uzdatniania wody pitnej i wody do celów przemysłowych	62,8	15,8	1,0	0,3	75,8	7,5	12,9

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Na składowiskach (wysypiskach, hałdach, stawach osadowych) własnych; stan w końcu roku. c We własnym zakresie przez wytwórcę. d Na składowiskach (wysypiskach, hałdach, stawach osadowych) własnych i innych.

NAKŁADY NA ŚRODKI TRWAŁE NA OCHRONĘ ŚRODOWISKA I GOSPODARKE WODNĄ

Zapobieganie zanieczyszczeniom i degradacji środowiska naturalnego wymaga nakładów na ekologiczne przedsięwzięcia inwestycyjne. W 2015 r. **nakłady na środki trwałe** służące ochronie środowiska (w cenach bieżących) w województwie podkarpackim wyniosły 495,7 mln zł. Na gospodarkę ściekową i ochronę wód przeznaczono 269,9 mln zł, tj. 54,4% nakładów na środki trwałe, w tym głównie na sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe – 67,4% i na oczyszczanie ścieków – 32,2%. Na gospodarkę odpadami przeznaczono 98,0 mln zł (19,8%), natomiast na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu wydatkowano 78,3 mln zł (15,8% wszystkich nakładów), w tym na nowe techniki i technologie spalania paliw – 50,6%. Na ochronę i przywrócenie wartości użytkowej gleb, ochronę wód podziemnych i powierzchniowych w 2015 r. przeznaczono 19,5 mln zł (3,9% ogółem nakładów), a na zmniejszanie hałasu i wibracji wydatkowano 15,4 mln zł (3,1%). Na pozostałą działalność związaną z ochroną środowiska przeznaczono 13,8 mln zł (2,8%), którą w całości wykorzystano na oszczędzanie energii, a 0,8 mln zł (0,2% wszystkich nakładów) wykorzystano na ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazu. W 2015 r. najwięcej nakładów służących ochronie środowiska poniosły przedsiębiorstwa – 49,6% ogółu nakładów, gminy – 33,9%, a jednostki budżetowe – 16,5%.

Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w 2015 r. wyniosły 133,2 mln zł, z tego nakłady poniesione na ujęcia i doprowadzenia wody stanowiły 53,1% wszystkich nakładów, obwałowania przeciwpowodziowe – 25,3%. Na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody przeznaczono 13,0% nakładów, regulacja i zabudowa rzek i potoków – 5,2%, na zbiorniki i stopnie wodne przeznaczono – 3,3% nakładów. Gminy w 2015 r. wydatkowały 59,8 mln zł (44,9% nakładów poniesionych na gospodarkę wodną), jednostki budżetowe – 43,2 mln zł (32,4%), a przedsiębiorstwa – 30,2 mln zł, tj. 22,7%.

Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania w 2015 r. do użytku inwestycji służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej to m.in.:

- ✓ sieć kanalizacyjna odprowadzająca ścieki (bez przykanalików) o długości 604,1 km,
- ✓ 2 oczyszczalnie ścieków o przepustowości 7308 m³/dobę,
- ✓ sieć wodociągowa o długości 454,4 km,
- ✓ ujęcia wody o wydajności 4039 m³/dobę,
- ✓ regulacja i zabudowa rzek i potoków o długości 6,5 km,
- ✓ obwałowania przeciwpowodziowe o długości 37,6 km.